

stisk Bureau faa at vide, hvor mange der er nu — og dernæst bede de ærede Godsejere om at oplyse gennem deres Godsprotokoller, naar Husene ere gaaede over fra at være Fæstehuse til Lejehuse. Jeg tror ikke, at statistisk Bureau vilde kunne henvende sig til vore større Jordbesiddere med saadanne Spørgsmaal, men jeg antager, at et Udvalg uden nogen Forklejnelse kunde gøre det, og jeg tænker ikke, at nogen af vore store Godsejere vilde nægte at besvare saadanne Spørgsmaal. Desuden vil jeg henstille til Udvalget, om det ikke vilde bede den højtærede Landbrugsminister om at sige os, hvilke Huse der her i Landet er Pligthuse og hvilke ikke; thi dermed vilde vi for en Del have besvaret det Spørgsmaal, om der er noget i den Trussel, som ogsaa den højtærede Landbrugsminister fremsatte i Dag, at, hvis vi traf Lovbestemmelser, som tilsigtede at forbedre Leje- og Fæstehusmænds Kaar, vilde dette fra Godsejernes Side blive besvaret med at nedlægge Husene. Men det kunde de dog ikke gøre for Pligthusenes Vedkommende, og hvis det er meget faa af de her i Landet eksisterende Huse, som ere Pligthuse, og som altsaa ikke kunne nedlægges, vilde det maaske være nødvendigt i Lovforslaget at træffe Bestemmelse om, at man ikke kunde nedlægge saadanne Huse, som ere det store Antal og ikke ere Pligthuse. Men jeg tror for Resten ikke, der er noget reelt bag denne Trussel, jeg tror ikke, at der gennemgaaende er flere Huse her i Landet, end der er Brug for, og de Herrer Godsejere lade nok være at nedlægge de Huse, hvori de have dem boende, hvis Arbejdskraft de have Brug for — ikke af Kærlighed til Husmandsstanden, men fordi de behøve disse Menneskers Arbejdskraft.

Den højtærede Landbrugsminister var mest tilbøjelig til, forekommer det mig næsten, at reducere dette Lovforslags berettigede Indhold til at angaa Spørgsmaal om Erstatning for de Forbedringer, som en Lejer foretog paa sit Hus. Det er for mig ogsaa noget af det vigtigste. Vi kende alle disse Huse, om hvilke H. C. Andersen har skrevet:

„Hist hvor Vejen slaar en Bugt,

ligger der et Hus saa smukt,

Væggene lidt skæve staa,

Ruderne er ganske smaa,

Døren synker halvt i Knæ osv.“

Efter min Mening burde denne Digter, hvis han ikke havde unddraget sig al menneskelig Gengældelse, have været dømt til at bo i et saadant Hus, f. Eks. 10 Vintre i

Træk eller saa længe, indtil han var ganske ødelagt af Gigt og Tandværk, til Straf for den Mangel paa Medfølelse over for sine Medmennesker, han har lagt for Dagen i dette Digt. En saadan Rønne kan se yndig og malerisk ud; men det er ikke nogen Behagelighed at bo i et saadant Skur, som det kan blæse helt igennem, og vi vide alle sammen, hvilke forfærdelige Ruiner der ligger rundt omkring vore Herregaarde som Bolig for Mennesker. Se, det er ganske naturligt, at dette bliver Tilfældet; thi Lejeren kan jo ikke gaa hen og forbedre dette Hus, da han ikke har nogen Sikkerhed for at kunne blive boende, og desto værre bryder Ejeren sig Pokker om at gøre det — gennemgaaende. Det er derfor ganske nødvendigt, at vi faa truffet Bestemmelser om, at den, som foretager Forbedringer paa et saadant Lejehus, han bebor, skal, hvis han bliver sagt ud af det med et halvt Aars Varsel, kunne fordre Erstatning for de foretagne Forbedringer; thi det er Betingelsen for en stor Del for overhovedet at faa menneskelige Boliger til Landarbejderne. Der burde tillige træffes Bestemmelse om, at disse Huse underkastedes Tilsyn. Det Spørgsmaal var oppe i Arbejderkommissionen af 1875, men jeg ser ikke, at der senere er blevet foretaget noget videre i saa Henseende. Det burde imidlertid være saaledes, at der var Opsigt med den Slags Boliger, og at det blev forbudt Herremændene at leje dem ud, naar de ikke afgave ordentlige Menneskeboliger. En Lejehusmand, der sidder med en lille Lejelod til sit Hus, er bunden til dette Hus, han har en væsentlig Del af sit Erhverv der, han kan ikke søge Arbejde andetsteds, han kan ikke udvandre, han er nødt til at blive boende der. Det er derfor heller ikke mere end rimeligt og retfærdigt, at han faar Sikkerhed for at kunne blive boende i sit Hus. Han er desuden saaledes stillet, at han ikke kan faa noget Laan, noget Driftslaan. Medens man har hjulpet paa Selvejehusmændene ved Kreditforeningsloven af 28. Maj 1880, kan denne Lov ikke virke til Gavn for Lejehusmændene. De have jo ikke noget at pantsætte og faa Laan paa. Naar Lejehusmanden skal forbedre sin Lod og sit Hus, skal han gøre det for sine egne surt erhvervede Sparepenge, og er det saa ikke forfærdeligt, at han, naar han gør dette, kan smides ud af Huset med et halvt Aars Varsel og saa maa forære Godsejeren eller i ethvert Fald Ejeren — det kan jo ogsaa være en Bonde — de surt erhvervede Midler, han har sat paa Forbedringen af